

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://philology.knu.ua/node/318>

УДК 81'42 = 134.2

*Стаття надійшла до редакції [Article received /
 Стаття поступила в редакцію] – 06.02.2018 р.*

*Перевірено на плагіат [Checked for plagiarism / Проверено на плагіат] – 10.02.2018 р.
 Оригінальність тексту [The originality of the text / Оригінальність текста] – 95.1 %*

**ВЕРБАЛІЗАЦІЯ ЕТНОКУЛЬТУРНОГО КОМПОНЕНТУ У ЛЕКСИЦІ
 ІСПАНСЬКОЇ МОВИ**

Т. О. Редковська (м. Київ, Україна)
redkovskaya@gmail.com

кандидат філологічних наук, доцент
 кафедри іспанської та французької філології
 Київський національний лінгвістичний університет
 (Міністерство освіти і науки України)
 01150, м. Київ, вул. В. Васильківська, 73

Н. Б. Грабовська (м. Київ, Україна)
glevon69@gmail.com

старший викладач кафедри іспанської та французької філології
 Київський національний лінгвістичний університет
 (Міністерство освіти і науки України)
 01150, м. Київ, вул. В. Васильківська, 73

У статті здійснено аналіз деяких способів вербалізації етнокультурного компоненту у лексиці іспанської мови. Актуальні лінгвістичні розвідки розглядають мову і як головний засіб спілкування, і як інструмент пізнання матеріальних та духовних цінностей, притаманних різним етносам і культурам. Вивченням мовних явищ саме у такому ракурсі займаються декілька суміжних дисциплін, серед яких найбільш релевантними з огляду на досліджувану проблематику, видаються етнолінгвістика і лінгвокультурологія. Проведений аналіз проявів вербалізації культурно маркованих компонентів в іспанській мові

(Problems of linguistic semantics)

Verbalization of ethnocultural component in lexicon of Spanish language (in Ukrainian) [**Verbalizacija etnokul'turnogo komponentu u leksyici ispans'koi movy**]

© *Redkovska T. O., Grabovska N. B. [Redkovs'ka T. O., Grabovs'ka N. B.]*
redkovskaya@gmail.com, glevon69@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://philology.knu.ua/node/318>

доводить існування тісних експліцитно / імпліцитно виражених взаємозв'язків між мовними і позамовними елементами. Матеріалом дослідження слугують як окремі лексеми з відповідним семантичним наповненням, так і фразеологічні одиниці, прислів'я та приказки, у яких відображені певні аспекти іспанського соціокультурного середовища. Отримані результати свідчать про те, що лексика з етнокультурним компонентом утворюється за рахунок семантичного зсуву метафоричного або метонімічного типу, коли, наприклад, певні класи онімів (антропонімів, етнонімів, топонімів) набувають значень загальних імен, у яких закодовані етнокультурні факти. Для відновлення і розкриття загубленого зв'язку між культурним і мовним знаками здійснювався послідовний діяхронічний аналіз на семантичному і словотвірному рівнях. Вивчення явища вербалізації у мові об'єктів національної культури, аналіз особливостей представлення в мові менталітету конкретного етносу, закономірність відображення в семантиці мовних одиниць ціннісно-сміслових категорій культури є перспективними напрямками сучасних лінгвістичних студій.

Ключові слова: етнолінгвістика, лінгвокультурологія, етнокультурний компонент, вербалізація, лексика, семантичний зсув.

ВЕРБАЛИЗАЦИЯ ЭТНОКУЛЬТУРНОГО КОМПОНЕНТА В ЛЕКСИКЕ
ИСПАНСКОГО ЯЗЫКА

Т. А. Редковская (г. Киев, Украина)
 redkovskaya@gmail.com

кандидат филологических наук, доцент
 кафедры испанской и французской филологии
 Киевский национальный лингвистический университет
 (Министерство образования и науки Украины)
 01150, г. Киев, ул. Б. Васильковская, 73

© Редковська Т. О., Грабовська Н. Б. [Редковская Т. А., Грабовская Н. Б.]
 redkovskaya@gmail.com, glevon69@gmail.com

Вербалізація етнокультурного компоненту у лексиці іспанської мови (Українською) [Вербализация
 этнокультурного компонента в лексике испанского языка (На укр. яз.)]

(Проблеми семантики [Проблемы семантики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://philology.knu.ua/node/318>

Н. Б. Грабовская (г. Киев, Украина)
 glevon69@gmail.com

старший преподаватель кафедры испанской и французской филологии Киевский национальный лингвистический университет
 (Министерство образования и науки Украины)
 01150, г. Киев, ул. Б. Васильковская, 73

В статье проведен анализ некоторых способов вербализации этнокультурного компонента в лексике испанского языка. Актуальные лингвистические исследования рассматривают язык и как главное средство общения, и как инструмент познания материальных и духовных ценностей, присущих разным этносам и культурам. Изучением языковых явлений именно в таком ракурсе занимаются несколько смежных дисциплин, среди которых наиболее релевантными ввиду исследуемой проблематики, представляются этнолингвистика и лингвокультурология. Проведенный анализ проявлений вербализации культурно маркированных компонентов в испанском языке доказывает наличие тесной эксплицитно / имплицитно выраженной взаимосвязи между языковыми и внеязыковыми элементами. Материалом исследования послужили как отдельные лексемы с соответствующим семантическим наполнением, так и фразеологические единицы, пословицы и поговорки, в которых отображены определенные аспекты испанской социокультурной среды. Полученные результаты свидетельствуют о том, что лексика с этнокультурным компонентом образуется за счет семантического сдвига метафорического или метонимического типа, когда, например, определенные классы онимов (антропонимов, этнонимов, топонимов) приобретают значения общих имен, в которых закодированы этнокультурные факты. Для восстановления и раскрытия потерянной связи между культурным и языковым знаками осуществляется последовательный диахронический анализ на семантическом и словообразовательном уровнях. Изучение феномена вербализации в языке объектов национальной культуры, анализ особенностей проявления в языке менталитета конкретного этноса, закономерность отображения в семантике языковых единиц ценностно-смысловых категорий культуры являются перспективными направлениями современных лингвистических исследований.

(Problems of linguistic semantics)

Verbalization of ethnocultural component in lexicon of Spanish language (in Ukrainian) [Verbalizacija etnokul'turnogo komponentu u leksyci ispans'koi' movy]

© Redkovska T. O., Grabovska N. B. [Redkovs'ka T. O., Grabovs'ka N. B.]
 redkovskaya@gmail.com, glevon69@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://philology.knu.ua/node/318>

Ключевые слова: *етнолінгвістика, лінгвокультуро́логія, етнокульту́рний компонент, вербалізація, лексика, семантичний сдвиг.*

VERBALIZATION OF ETHNOCULTURAL COMPONENT IN LEXICON OF SPANISH LANGUAGE

T. O. Redkovska (Kyiv, Ukraine)
redkovskaya@gmail.com

PhD (Philology), Associate Professor, Department of Spanish and French Philology
 Kyiv National Linguistic University
 (Ministry of Education and Science of Ukraine)
 01150, Kyiv, 73 Velyka Vasylkivska Str.

N. B. Grabovska (Kyiv, Ukraine)
glevon69@gmail.com

the senior lecturer, Department of Spanish and French Philology
 Kyiv National Linguistic University
 (Ministry of Education and Science of Ukraine)
 01150, Kyiv, 73 Velyka Vasylkivska Str.

The article discusses some ways of ethnocultural component verbalization in the lexicon of the Spanish language. Current linguistic studies view language both as the main means of communication, and as an instrument of cognition of material and spiritual values inherent in various ethnic groups and cultures. Linguistic phenomena are examined from this perspective by a number of related disciplines, with ethnolinguistics and cultural linguistics being the most prominent in terms of the issues under study. The analysis of manifestations of culturally marked components verbalization in Spanish displays close explicitly / implicitly expressed links between linguistic and extralinguistic elements. The items under study include separate lexemes with corresponding semantic content, as well as phraseological units, proverbs and sayings, which reflect certain aspects of Spanish sociocultural environment.

This can be illustrated by the Latin expression *pan y circo* (bread and circuses), which implies that to be content with their life, common people of the Roman Empire

© *Редковська Т. О., Грабовська Н. Б. [Редковская Т. А., Грабовская Н. Б.]*
redkovskaya@gmail.com, glevon69@gmail.com

Вербалізація етнокультурного компоненту у лексиці іспанської мови (Українською) [Вербализация этнокультурного компонента в лексике испанского языка (На укр. яз.)]

(Проблеми семантики [Проблемы семантики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://philology.knu.ua/node/318>

needed not only labour but also entertainment, i.e. gladiator games. The Spanish equivalent *pan y toros* features a lexical substitution of the second element, where the Castilian lexeme ‘bulls’, which reflects a popular Spanish entertainment, *corrida*, is used instead of the Latin ‘circuses’. Both lexemes exemplify a genus-species synecdochic semantic shift, in which the lack of cultural markedness led to a ‘species’ type of notion with an additional background information being used instead of the genus type notion of ‘entertainment’.

The obtained results demonstrate that ethnoculturally marked lexicon is formed by semantic shift of metaphorical or metonymic type, for example, when certain classes of onyms (anthroponyms, ethnonyms, toponyms) acquire meanings of common nouns which encode ethnocultural facts. For the restoration and disclosure of lost connection between cultural and linguistic signs, a consistent diachronic analysis was carried out on semantic and word formation levels. Further linguistic research can focus on the studies of the phenomenon of verbalization in the language of national culture objects, the analysis of specifics of presentation in the language of the mentality of a particular ethnic group, the regularity of reflection in semantics of language units of axiological categories of culture.

Key words: *ethnolinguistics, linguistic culture, ethnocultural component, verbalization, lexicon, semantic shift.*

Вступ

Сучасні лінгвістичні розвідки помітно розширили коло своїх традиційних інтересів, продовжуючи досліджувати мову не лише як головний засіб спілкування, а й як інструмент пізнання матеріальних та духовних цінностей, притаманних тим чи іншим народам і культурам. Вивчення мовних явищ у рамках історичних, політичних, соціальних, культурних та інших складових привертає увагу цілої низки гуманітарних наук, серед яких найбільш наближеними до актуальних мовознавчих розробок вбачаються такі суміжні дисципліни, як традиційна етнолінгвістика, (у царині якої дотепер працює більшість романських і іспанських лінгвістів), та новітня лінгвокультурологія, (що почала активно розвиватися у східно-європейських лінгвістичних школах наприкінці минулого століття).

Актуальність теми дослідження визначається її відповідністю до етнолінгвістичного / лінгвокультурологічного підходу до вивчення мовних явищ, одному з пріоритетних напрямів у сучасному мовознавстві, а також науковою зацікавленістю до проблематики вербалізації етнокультурної складової у лексичній системі.

(Problems of linguistic semantics)

Verbalization of ethnocultural component in lexicon of Spanish language (in Ukrainian) [Verbalizacija etnokul'turnogo komponentu u leksyici ispans'koi' movy]

© Redkovska T. O., Grabovska N. B. [Redkovs'ka T. O., Grabovs'ka N. B.]
redkovskaya@gmail.com, glevon69@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://philology.knu.ua/node/318>

Метою дослідження є встановлення, аналіз та класифікація способів вербалізації етнокультурного компоненту у лексиці іспанської мови.

Завданням дослідження є визначення специфіки етнолінгвістичного / лінгвокультурологічного підходу до розуміння мовних явищ та засоби вербалізації етнокультурномаркованих лексичних одиниць в іспанській мові.

Об'єктом дослідження є етнокультурний компонент у словниковому складі сучасної іспанської мови.

Предметом дослідження виступають засоби вербалізації етнокультурного компоненту у лексиці іспанської мови.

Матеріалом дослідження виступають лексеми, фразеологічні одиниці та паремії з іспанським етнокультурним компонентом.

Методологічна основа статті спирається як на загальнонауковий підхід, який ґрунтується на одному з основних законів діалектики про "єдність та боротьбу протилежностей", що допомагає розкрити до певної міри суперечну сутність формування словникового складу, коли з одного боку, мовні системи відображають тенденцію до інтернаціоналізації, спричиненою позамовними факторами, пов'язаними з процесами глобалізації, а з іншого боку, цій динаміці протидіє інша сила, спрямована на збереження гетерогенного характеру культур світу. Також при етнолінгвістичному (лінгвокультурологічному) аналізі використовується порівняльно-історичний метод, діахронічний і синхронічний методи, метод концептуального аналізу, метод словарних дефініцій та компонентного аналізу тощо.

Наукова новизна дослідження визначається етнолінгвістичним / лінгвокультурологічним підходом до аналізу способів вербалізації культурно маркованого компоненту у лексиці іспанської мови.

Основний зміст

Відомо, що висловлювання про роль мови як невід'ємної складової частини етнічної культури робилися вченими протягом останніх двох століть, починаючи з В. Гумбольдта [2], Е. Сепіра [3], Є.М. Верещагіна та В.Г. Костомарова [1], чії ідеї пізніше були розвинені Е. Косеріу [6], А. Дуранті [7], Аморос Негре [5] та іншими вченими, розробки котрих відносяться саме до романських мов з акцентом на діахронічний аспект дослідження мов. У центрі уваги вчених різних гуманітарних напрямків постали культури і ментальності конкретних народів у їх мовному віддзеркаленні, оскільки саме мова є основною формою культури, що поєднує в собі знання про матеріальні та духовні надбання людства. Зміна парадигми контрастивної лінгвістики, яка традиційно займалася вивченням означеної проблематики, призвела до розширення досліджуваної сфери, що у свою чергу

© *Редковська Т. О., Грабовська Н. Б. [Редковская Т. А., Грабовская Н. Б.]*
redkovskaya@gmail.com, glevon69@gmail.com

Вербалізація етнокультурного компоненту у лексиці іспанської мови (Українською) [**Вербализация этнокультурного компонента в лексике испанского языка** (На укр. яз.)]

(Проблеми семантики [Проблемы семантики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://philology.knu.ua/node/318>

спричинило потребу замінити назву лінгвістичного напрямку з контрастивної лінгвістики на лінгвокультурологію / етнолінгвістику / лінгвістичну концептологію.

Корелятивні зв'язки між мовою і культурою є різноманітними та усталеними. Незрідка мова розглядається і як знаряддя культури, і як одна з її іпостасей. З іншого боку, мову і культуру можна зіставляти як незалежні, автономні семіотичні системи, у котрих спільність вживаних у мові і культурі понять обумовлюється однаковою поглядом на ці явища як на знакові системи. До таких понять відносяться "система" і "текст", тобто парадигматика і синтагматика у мові і культурі, форми і зміст системної функції та інше.

Втім, крім загальних понять, що впливають з єдності природи мови і культури та єдиного семіотичного підходу до них, у етнолінгвістиці виділяються культурно-мовні явища, поняття, які хоча і по різному проявляються у мові і в культурі, але мають одну сутність, як от поняття норми, стилів і жанрів. розрізнення культурних і народних елементів і систем у мові і культурі, поняття регіональних та соціальних діалектів.

Дослідження проявів етнокультурного компонента в іспанській мові свідчить про тісний експліцитно виражений взаємозв'язок між мовними і позамовними / культурними елементами. Прикладом можуть слугувати прислів'я і приказки, у яких відображені певні аспекти іспанського соціокультурного середовища.

Відомо, що Іспанія була і остається до певної міри аграрною країною, де значна частина населення займається сільським господарством. Для успішного ведення землеробства і тваринництва потрібна достатня кількість вологи. Але також відомо, що більшість земель в Іспанії страждає від посухи через несприятливі гідрологічні і кліматичні чинники. Тому однією з головних лексем, що несе у собі цей етнокультурний код є *agua* (вода) як джерело врожаю і прибутку: *Agua de agosto, azafrán, miel y mosto; Agua de cepas, y sonido de tejas; Agua de enero, todo el año tiene tempero; Agua de por mayo, pan para todo el año; Agua en marzo, hierbazo, etc.*

Такі напрями в іспанському аграрному секторі, як виноградарство, виноробство, сироваріння, олеокультура мають витоки із стародавніх часів. Перетворившись на культурні символи країни, вони знаходять своє мовне відображення у таких пареміях: *Aceite de oliva, todo mal quita; Aceite, y vino, y amigo, antiguo; Olivo, oliva y aceituno, todo es uno; El hombre se conoce por el vino; El vino como el rey, y el agua, como buey; De todo hay en la viña del Señor; Vendimia enjuto, cogerás vino puro; Algo es queso, pues se da por peso; El queso pesado, y el pan liviano.*

В останньому прислів'ї йдеться не тільки про "сир", а й ще про "хліб": лексема *pan*, яка є мовним корелятом ще одного важливого іспанського етнокультурного

(Problems of linguistic semantics)

Verbalization of ethnocultural component in lexicon of Spanish language (in Ukrainian) [Verbalizacija etnokul'turnogo komponentu u leksyici ispans'koi movy]

© Redkovska T. O., Grabovska N. B. [Redkovs'ka T. O., Grabovs'ka N. B.]
 redkovskaya@gmail.com, glevon69@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://philology.knu.ua/node/318>

надбання, свідчить, що з давнини Іспанія вважалася житницею середньоземноморського регіону. Цей історичний факт, закодований у фоновому слові *pan*, має глибокі історичні і культурні корені: *Pan y vino andan camino; A buen hambre no hay pan duro; Pan por pan, vino por vino; Comer el pan amargo; Contigo, pan y cebolla; Pan y toros.*

Коментуючи лексему *toros* в останньому прикладі знову ж таки знаходимо етнокультурномарковану одиницю, яка напряму пов'язана з популярним іберійським народним видовищем "коридою". Значущість цієї розваги саме для простого народу помітна у лексичній підстановці загальновідомого латинського виразу *pan y circo* "хліба і видовищ" на *pan y toros*, де замість романського гіпоніму *circo* вжито іспанський гіпонім "бики", хоча обидві лексеми представляють собою результат синекдохіального семантичного зсуву "рід – вид", де родове поняття "видовище" за браком культурної маркованості замінено на видове, у якому закодована додаткова фоновіа інформація.

З наведених прикладів цілком очевидно, що культура впливає на мовні одиниці, а вони, відповідно, відображають культурні реалії, сучасні і минулі. Проте таке віддзеркалення не завжди має однакову змістову прозорість для більшості носіїв мови: насамперед існують лексико-семантичні одиниці, чия культурна значимість цілком усвідомлюється носіями мови, напр., топонім *Castilla* легко декодується будь-яким іспанцем, бо у його назві збереглася сема "фортеці", "замку", що будувалися як опорні пункти у війнах проти середньовічних завойовників. Те ж саме можна сказати про лексему *mujer* – "жінка", "дружина", у значенні котрої відбивається конкретна іспанська етнокультурна реалія: протягом віків, до майже другої половини 20-го століття, суспільство бачило в іспанській жінці лише одне призначення, а саме бути не самостійною і самодостатньою одиницею, а лише дружиною, чие життя повністю залежало від чоловіка-хазяїна. Залишки знаного іспанського мачизму і дотепер присутні як у культурному кодї, так і в окремих розрядах слів, напр., лексеми, що означають певні професії і сьогодні не мають нормативного відповідника жіночого роду: *jefa, ministra, médica* вживаються у такій формі тільки у фамільярно-розмовному стилі. Схожі зауваження можна зробити з приводу використання категорії роду для утворення відповідних зоонімів, як от: *zorra, loba, etc.*, в яких форма жіночого роду повністю змінює семантику похідного слова, і метафорично означає "повію", набуваючи негативну оцінну конотацію.

В іншій лексиці семантична вмотивованість проглядається частково як слідство історичних трансформацій в іспанському суспільстві, наприклад, скорочена форма власного імені *Manolo*, що утворилося від антропоніму Мануель,

© Редковська Т. О., Грабовська Н. Б. [Редковская Т. А., Грабовская Н. Б.]
 redkovskaya@gmail.com, glevon69@gmail.com

Вербалізація етнокультурного компонента у лексиці іспанської мови (Українською) [Вербализация этнокультурного компонента в лексике испанского языка (На укр. яз.)]

(Проблеми семантики [Проблемы семантики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://philology.knu.ua/node/318>

перетворилася на загальне ім'я зі значенням "хлопець з робочих окраїн Мадриду". Простежуючи закономірності метонімічного переносу з антропоніму на найменування загального явища, можна зробити висновок щодо можливої значної частотності вживання цього ім'я серед міської бідноти у порівнянні з іншими соціальними прошарками. Наразі соціокультурні обставини в іспанському суспільстві настільки змінилися, що, напевне, молодь не завжди може досягнути культурну маркованість цього терміну.

Третій тип лексики у синхронічному зрізі повністю втратив свою вмотивованість через розрив зв'язку між мовним і культурним знаком, як от лексема *bayoneta*, що означає "багнет", "штик" є дериватом топоніму, назви французького міста Байони, де вперше був використаний цей новий елемент зброї. Та відповідні до вказаної лексеми ФО: *recibir con bayonetas*, *recibir a bayoneta callada*. Щоб відновити і розкрити загублений зв'язок, необхідно провести послідовний діахронічний аналіз на семантичному і словотвірному рівнях.

З огляду на складний та неоднозначний характер такого лінгвістичного феномену, як етнокультурна маркованість лексичних одиниць, видається доречним провести аналіз деяких фразеологічних одиниць (ФО) з точки зору їх відношення до кодування культурних цінностей у мовних знаках. Національно-культурна специфіка семантики ФО свідчить про наявність стереотипів іспанського суспільства, пов'язаних з певними історичними, політичними, соціальними, культурними і особистісними явищами. Так, у складі традиційних усталених порівнянь: *aburrirse como una almeja*, *aburrirse como una ostra* присутні назви молюсків, що входять до культурного гастрономічного коду іспанців як представників морської риболовецької країни. Спираючись на семантичний аналіз з приводу метафоризації *almeja* і *ostra*, стає зрозумілим механізм переносу зоонімів на найменування стану нудоти людини: адже вказані молюски ведуть зовсім нерухомий, бездіяльний спосіб життя, який не дуже корелює з типізованим образом активного іспанця. І, навпаки, коли мова йде про фразеологічні порівняння, що відображають протилежний психологічний стан "радоців", у етнокультурному компоненті закодовані популярні святкові, релігійні, музичні, еротичні, побутові реалії, в яких відображається національна ідентичність іспанського народу: *alegre como chiquillo en bautizo*, *alegre como un Cupidillo*, *alegre como una gaita*, *alegre como una sonaja*, *alegre como unas castañuelas*, *alegre como unas pascuas*, *alegre como chiquillo con zapatos nuevos*. У даному разі семантичне перенесення побудоване на метонімічних асоціаціях, коли предмети-символи, що зазвичай створюють добрий настрій, називають відповідний стан людини.

(Problems of linguistic semantics)

Verbalization of ethnocultural component in lexicon of Spanish language (in Ukrainian) [Verbalizacija etnokul'turnogo komponentu u leksyici ispans'koi' movy]

© Redkovska T. O., Grabovska N. B. [Redkovs'ka T. O., Grabovs'ka N. B.]
redkovskaya@gmail.com, glevon69@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://philology.knu.ua/node/318>

З синхронічної точки зору в структурі деяких фразеологізмів іспанської мови присутні етнокультурні мовні одиниці, які можна визначити як архаїчні реалії, що у сучасному суспільстві набули іншого семантичного змісту. Прикладом можуть слугувати чисельні сталі вирази зі словом *espada*. На нашу думку, це знакова іспанська лексична одиниця, у семантиці якої закодована ціла історична епоха, коли "шпага" символізувала доблесть, честь, вельможність та інші позитивні якості представників іспанського дворянства: *buen espada; primer(a) espada; espada en mano; entre la espada y la pared; ceñir espada; desnudar la espada; meter la espada hasta la guarnición; sacar la espada por; tirar de la espada, etc.* Процес метонімізації цієї лексеми у наведених прикладах дотепер є зрозумілим більшості мовців, оскільки семантичне ядро *espada* зберігає національний етнокультурний код "елітної зброї". У сучасній мові ця лексема частково втратила історично-культурні асоціативні конотації, але вживається у тавтомахії: *primer(a) espada* для позначення статусу тореро і також використовується як спортивний термін.

Висновки

Отже, етнолінгвістика є комплексною науковою дисципліною синтезуючого типу, що вивчає взаємозв'язок і взаємодію культури і мови в її функціонуванні й відображає цей процес як цілісну структуру одиниць в єдності їх мовного і позамовного етнокультурного змісту. Вона вивчає засоби репрезентації або вербалізації у мові об'єктів національної культури, аналізує особливості представлення в мові менталітету конкретного етносу, закономірності відображення в семантиці мовних одиниць ціннісно-сміслових категорій культури.

Проведений аналіз проявів вербалізації культурно маркованих компонентів в іспанській мові доводить існування тісного експліцитно / імпліцитно вираженого взаємозв'язку між мовними і позамовними елементами. Матеріалом дослідження слугували як окремі лексеми з відповідним семантичним наповненням, так і фразеологічні одиниці, прислів'я та приказки, у яких відображені певні аспекти іспанського соціокультурного середовища.

Отримані результати свідчать про те, що лексика з етнокультурним компонентом утворюється за рахунок семантичного зсуву метафоричного або метонімічного типу, коли, наприклад, певні класи онімів (антропонімів, етнонімів, топонімів) набувають значень загальних імен, у яких закодовані етнокультурні факти. Для відновлення і розкриття загубленого зв'язку між культурним і мовним знаками здійснювався послідовний діахронічний аналіз на семантичному і словотвірному рівнях.

© Редковська Т. О., Грабовська Н. Б. [Редковская Т. А., Грабовская Н. Б.]

redkovskaya@gmail.com, glevon69@gmail.com

Вербалізація етнокультурного компоненту у лексиці іспанської мови (Українською) [Вербализация этнокультурного компонента в лексике испанского языка (На укр. яз.)]

(Проблеми семантики [Проблемы семантики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://philology.knu.ua/node/318>

Вивчення явища вербалізації у мові об'єктів національної культури, аналіз особливостей представлення в мові менталітету конкретного етносу, закономірність відображення в семантиці мовних одиниць ціннісно-смислових категорій культури є перспективними напрямками сучасних лінгвістичних студій.

Література

1. *Верещагин Е.М., Костомаров В.Г.* Лингвострановедческая теория слова. М.: Русский язык, 1980. 320 с.
2. *Гумбольдт В.* Язык и философия культуры. М. : Прогресс, 1985. 450 с.
3. *Сепир Э.* Избранные работы по языкознанию и культурологии. М. : Прогресс, 1993. 656 с.
4. *Толстой Н.И.* Язык и народная культура: Очерки по славянской мифологии и этнолингвистике. М. : Издательство "Индрик", 1995. 512 с.
5. *Amorós Negre C.* Las lenguas en la sociedad. Madrid : Síntesis, 2014. 232 págs.
6. *Coseriu E.* La socio- y la etnolingüística. Sus fundamentos y tareas // Anuario de letras, XIX. 1981. Págs. 5-30.
7. *Duranti A.* Antropología lingüística. Madrid, Cambridge University Press, 2000. 525 págs.

Джерельна база

8. *Buitrago A.* Diccionario de dichos y frases hechas. Madrid : Espasa Libros, 2012. – 996 págs.

References

1. Vereschagin Ye.M., Kostomarov V.G. *Lingvostranovedcheskaya teoriya slova* [Linguistic and cultural theory of word]. M. : Russian Language, 1980. 320 p.
2. Gumboldt V. *Yazyk i filosofiya kultury* [Language and philosophy of culture]. M. : Progress, 1985. 450 p.
3. Sapir E. *Izbrannye raboty po yazykoznaniiu i kulturologii* [Selected works on language and culture studies]. M. : Progress, 1993. 656 p.
4. Tolstoy N.I. *Yazyk i narodnaya kultura: Oчерki po slavyanskoy mifologii i etnolingvistike* [Language and folk culture: Essays on Slavic mythology and ethnolinguistics]. M. : Indrik Publishing House, 1995. 512 p.
5. *Amorós Negre C.* Las lenguas en la sociedad. Madrid : Síntesis, 2014. 232 págs.
6. *Coseriu E.* La socio- y la etnolingüística. Sus fundamentos y tareas // Anuario de letras, XIX. 1981. Págs. 5-30.
7. *Duranti A.* Antropología lingüística. Madrid, Cambridge University Press, 2000. 525 págs.
8. *Buitrago A.* Diccionario de dichos y frases hechas. Madrid : Espasa Libros, 2012. – 996 págs.

(Problems of linguistic semantics)

Verbalization of ethnocultural component in lexicon of Spanish language (in Ukrainian) [Verbalizacija etnokul'turnogo komponentu u leksyici ispans'koi movy]

© Redkovska T. O., Grabovska N. B. [Redkovs'ka T. O., Grabovs'ka N. B.]
 redkovskaya@gmail.com, glevon69@gmail.com